

Titel: En sand Christens Forhold i henseende til Gudelige Løfter. Betragtet i en offentlig Tale... den XI. Octobris 1771 som en aarlig Erindrings Dag om det Kongelige Vaisen-Huuses Stiftelse ved Bernt Sverdrup, Stædets Præst.

Citation: "En sand Christens Forhold i henseende til Gudelige Løfter. Betragtet i en offentlig Tale... den XI. Octobris 1771 som en aarlig Erindrings Dag om det Kongelige Vaisen-Huuses Stiftelse ved Bernt Sverdrup, Stædets Præst.", i *Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 2*, A.H. Godiches efterleverske ved F.C. Godiche, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_002-shoot-workid2_002_005.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 2

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

En
sand Christens Forhold
i Henseende til Gudelige Løfter.
Betragtet i en
offentlig Tale

over

1 Mose Bogs XXVIII. Cap. V, 20-22.

holden

den XI. Octobris MDCCLXXI. som en

aaarlig Erindrings Dag

om det

Kongelige Vaisen-Huuses

Stiftelse. Ved

Bernt Sverdrup,

Stædets Præst.

Kiøbenhavn, 1772.

Trykt udi det Kongel Universit. Bogtrykkerie af A. H. Godiches Efterleverste, ved Frid. Christ. Godiche.

2

3

Deres

Kongelige Majestæt,

den allernaadigste

Dronning

Juliana Maria,

allerunderdanigst dediceret.

4

5

Stormægtigste

Allernaadigste Dronning!

Ligesom det forðum blev forekastet den Kongelige Juda Stamme, at den holdt sig tilbage fra at hente sin dyrebare Konge David hiem igien til hans Residenz og Throne, og forglemte at udvise sin tilbørlige Glæde over hans Befrielse fra den forræderske Absalom, der havde tragtet ham baade efter Kronen og Livet, 2 Sam. 19, 11. Saa maatte det

6

nu blive en billig Bebrejdelse mod den Kongelige Plante-Skole, jeg meener det Kongelige Vaisen-Huus, om ikke derfra saaes det allermindste Glimt af den inderlige Fornøyelse og Opmuntring, som spores fra hvert mindste Sted i Rigerne, over den usigelige Miskundhed og Beskiermelse, som den store Himmels og Jordens Regentere sidstafvigte 17de Januarii beviiste det gandske Høj-Kongelige Huus.

Ja! jeg maatte ansee saadan Bebrejdelse for ar blive saa meget meere fortient, som denne ypperlige Stiftelse nylic fra de fæle Skyer, der til alle troe Undersaatteres hjerteligste Græmmelse havde trakt sig hen over

7

og omspændt den Kongelige Throne, var bleven truffen med en pludselig Torden-Straale, der har adspredt dens lige saa uskyldige som umyndige Børn, og, ligesom til Trods for den allerhøjeste Stifteres Fundatz og Forbandelse, udslettet dens Navn.

Det kand alleene være den alvidende Gud bekiendt, med hvad Hiertesorg det Kongelige Vaisen-Huuses Indstiftelses-Dag den sidste 11te Octobris blev helligholdet, da de bedrøvelige Forbud om Stiftelsens Ophævelse gjorde, at den aarlige offentlige Tale paa den Dag heller kunde ansees som en Svane-Sang, Begrædelse og Liig-Prædiken.

8

Jeg, der var sat til en Vægter paa denne liden, men vigtige, Plet af Zions Muure, kunde ikke andet end tage en besynderlig Deel i den almindelige Bekymring. Men den HERre, som paa den Tid gav udi mit Hierte at tænke rigtig, begavede mig ogsaa med Frimodighed til at tale hvad jeg burde, nemlig Guds, en udødelig Konges, umyndige Børns, ja! Publici, Sag.

For denne min Tale, som det bestandig har været mit Forsæt engang at udgive i Trykken, finder jeg denne at være den beqvemteste Tid til at komme for Lyset; og dens Anledning og Øyemerke, som er, højtideligen at

9

erindre en stor Konges herlige Indretning til Fader-og Moderløse Børns Beste, og at fremsætte uomstødelige Grunde for dens uryggelige Bestandighed, indprenter mig den Dristighed, at tilegne en Høj-Kongelig Person samme.

Men for hvis høje og hellige Øyne,

Allernaadigste Dronning!

skulde jeg vel heller udbede mig allernaadigst Tilladelse allerunderdanigst at nedlegge den, end for Eders

Kongelige Majestæts,

Hvis Lands-moderlige Ømhed og Forbarmelse, foreenet med Hans Kongelige Højheds, vor Naadigste

10

Arve-Printzes, Printz FRIDERICHS, beundringsværdige Klogskab og Mandighed, det gandske Land i denne Tid har betragtet som den deylige Morgenrøde, der har trængt sig igiennem en ængstefuld Nats Mørke, opklaret for os Kongens Ansigts Lys som en klarskinnende Soel, fremviist for os vor Naadigste Kron-Printz, som en Morgen-Stjerne, der begynder at tindre af Kongelige Dyder, og bebudet os en klar Dag, der opliver alle, indtil denne Stiftelses smaa Børn.

Retsindige ikke alleene ønske, men endog glæde sig allerede i den faste allerunderdanigste Forventning, at see

11

Højlovlig Ihukommelse Kong FRIDERICH den Fierdes Testamente for Vaisen-Huuset fornyet og sat i sin fulde Kraft igjen. Derved vil saavel Guds Kirke, som Kongens Huus, høre nye Lof af de Umyndiges Mund. Derved vil ligesaavel Fader-og Moder-løse Børn i den sildigste Efterslægt, som disse nærværende nu, ihukomme Eders

Kongelige Majestæts

Høj-Kongelige Dyder og uskatterlige Velgierninger mod disse Riger, med Deboræ og Baraks Lofsang om lael: Velsignet være Hun blant Qvinderne! velsignet frem for Qvinderne i noget Paulun!

12

I allerdybeste Underdanighed henlever jeg til min Død

Stormægtigste

Allernaadigste Dronning!

Eders Kongelige Majestæts

Det Kongelige Vaisen-Huus den 17 Februarii 1772.

allerunderdanigste Tiener og troe Forbedere,

B. Sverdrup.

13

Texten. 1 Mose Bogs 28 Capitel. V. 20. Og Jacob gjorde et Løfte, og sagde: dersom Gud vil være med mig, og beskierme mig paa denne Vey, som jeg reiser, og give mig Brød at æde, og Klæder at drage udi; V. 21. Og jeg kommer igien til min Faders Huus med Fred, og HERren vil være mig en Gud: V. 22. Da skal denne Steen, som jeg haver opreist til et Kiendemærke, være et Guds-Huus; og jeg vil visseligen fortiende til dig alt det, du giver mig.

Naar du lover Gud et Løfte, da tøv ikke at betale det. (a) I disse Ord giver Salomon os et kort og godt Begreb om visse Gudelige Løfters

(a) Præd. 5, 3.

14

2

Beskaffenhed, og Viiser, ar de indeholde just disse tvende Egenskaber: I.) En Unødvendighed at gjøre dem. II.) En Nødvendighed at holde dem, naar de eengang ere gjorde.

Fra de i Salomons Ord ommeldte Gudelige Løfter undtages Omvendelsens og Helliggiørelsens Løfte, hvortil og i sær kand henføres vor Daabs Løfte, der er en god Samvittigheds Pagt med Gud. (b) Hvilket Løfte er lige saa fornødent at gjøre, som siden ar holde, og indbefatter i sig et Løfte om alle Slags Gudelige Øvelser. Men ved Løfter i disse Salomons Ord forstaaes visse frievillige Gierninger, som foretages i Hensigt til Guds Ære. Og disse Løfter finde vi at være

I.) Unødvendige at gjøre. Thi de have end ikke været befalede i den Ceremonialske Lov, efter disse HERrens Ord: Naar du efterlader at love noget, skal det ikke være dig til Synd; (c) og Salomon siger: Det er bedre, intet at love, end at love, uden at betale; (d) og derfor laaner han just dette vilkaarlige Ord af Guds egen Mund: Naar (e)

(b) 1 Petr. 3, 21, (c) 5 Mos. Bogs 23, 22.

(d) Præd. 5, 4. (e) 5 Mos Bogs 23, 21.

15

3

Men, uagtet denne Unødvendighed at gjøre saadanne Løfter, vare der dog givne visse Love i det Gamle Testamente om, hvadsomhelst der maatte loves, ligesom og, hvorledes med saadanne Løfter maatte forholdes; som vi kand læse, foruden paa andre Steder, om Naziræernes Løfte i 4 Mose Bogs 6 Cap., og i 3 Mose B. 27 Capitel om andre Slags Løfter. Derimod meldes ej det ringeste i det Nye Testamente om særdeles Løfter. Deraf kand sees, hvor stor de Catholskes Vildfarelse er, der ej alleene underkaste sig den Ceremonialske Lov i at indgaae saadanne Løfter, som, passende sig til det Gamle Testaments Tider, vare alleene den Tid Gud behagelige; men endog legge mange menneskelige Bud og Lærdomme dertil, (f) i det de love saadanne Ting, som findes end ikke i den Ceremonialske Lov, men stride aabenbar mod Christendommens og den sunde Fornufts Love, saasom: deres Kloster-Løfter, deres Pillegrims-Gange, frievillige Armod, og andre Urimeligheder, hvorved hverken Guds Ære udbredes, eller Næstens Velfærd befordres.

Tiden tillader vel ikke, vidtløftig at handle om Løfter i Almindelighed, og deres Beskaf-

(f) Coll. 2, 23.

16

4

fenhed; dog bør jeg ikke forbigaae den besynderlige Omstændighed ved de fleeste frievillige Løfter i der Gamle Testamente, nemlig: At de gik enten ud paa at ødelegge noget, for at tilkiendegive Guds Mishag deri: eller at anvende noget til Gudelig Brug, Guds egen Ære og Tieneste; og begge Slags Løfter skeede gierne med en tilføyet Forbandelse, som kaldtes Cherem eller Hecherim. (g) Saadanne Løfter kand vi ansee som Prøver, Gud vilde modtage paa Mennestenes Kiærlighed til ham; og altsaa sluttes med god Grund, at frievillige Løfter af timelige Gaver, til Guds Ære og Næsrens Nytt, ere ikke forbudne i det Nye Testamente, men meget mere en Gud behagelig Christendoms Prøve. Frievillige Gaver af timelige Ting til Gudelig Brug ere det eeneste Offer, Gud bestandig vil have vedligeholdt i sin Kirke paa Jorden; de ere et tækkeligt

Offer,

(g) Mifchna Tom. 3. Tit. Nedarim five de Votis. pag. 104. & Selden, de Jure N, & G. Lib. VII 2. pag. 834. Buxtorf i hans Lexicon hebraicum forklarer Ordet החרים saaledes: Anatbematizavit, anathemate vel anathemati, internecioni, perditioni ETC. vovit, confecravit, devotum effectit,

17

5

Offer, som er Gud velbehageligt; (h) er Offer, som ej skal glemmes. (i) Og, at man ikke skal frembringe saadanne Offere paa en ubetænksom Maade, men give Gud hvad vi formane, i Hensigt til Guds Ære og andre Menneskers Nytt, (en Hensigt, vi altid burde have, som ved alle vore Gierninger, faa i sær ved vore Løfter); er det høystgavnligt, at enhver betænker, hvad det er, som han kand give, og ligesom forud helliger det ved er Løfte; og hertil synes Paulus at sigte, naar han byder enhver at give det, han i Hjerter har foresat sig. (k) Imidlertid ere frievillige Løfter langt fra ikke noget væsentligt i vor Christendom, hvilken paalegger os ingen Forbindtlighed til at gjøre dem; ikke heller kand vi ved de herligste Løfter, eller de beste Stiftelser til Gudelig Brug, fortjene noget hos Gud ; hvorføre der og sættes i vor Indgangs Ord: Naar du lover Gud et Løfte & c. i enhvers frie Villie, som noget ligegyldigt. Og, om nogen Fulde troe sig, blot formedelst saadanne løfter, uden Hjertets Renselse ved Troen og et Gudeligt Levnet, berettiget til Guds Himmel og Salighed; maae

(h) Philip. 4, 8. 9. (i) Ebr. 13, 16.

(k) 2 Cor. 9, 7.

18

6

han vift vente samme Afviisning af Herrens Mund, som Jøderne hos Propheten Esaias: Hvad skal jeg med eders mangfoldige Oftere? Hvo har krævet det af eders Haand? (l)

Men naar saadanne Gudelige Løfter skee i en ret Hensigt, som Beviis paa Kiærlighed til Gud, og hans Ejendoms-Ret til alt hvad vi have, uden Indbildning om derved at have fortient noget særdeles af ham; ere de altid til megen Nytt og Opbyggelse for sande Christne. Thi, naar en Christen har lært af en lang Erfarenhed, hvor tung og trang Himmel-Vej er, og hvor besværligt det er, at slaae sig igiennem de mange Fiender, der legge sig i Vejen for ham, saasom: den syndige Natur inden i ham, den forargelige Verden uden om ham, og de listige Helvedes Aander, som ere allevegne efter ham; forekommer han mig, i Henseende til hans Løfter, som en Vandringsmand paa en lang og besværlig Vej, der opmuntrer sig selv til at gaae alle tilstødende Farer og Gienvordigheder i Møde, ved et vist foresat Maal, som han af al Magt søger at opnaae inden Dagens Ende, og hvorhen al hans Hu

(l) Esa. 1, 1. 12.

19

7 og Attraae er vendt paa den hele Rejse. Ligesom nu denne anvender alle Kræfter for at naae Malet, saa gaaer det og med en saadan Christen paa hans Himmel-Vej: Han finder altiit noget af Naturens Fordærvelse, som bør forandres; nogen Vantro, Skiøde-Synd, Ustadighed i Christendommen, nogen Mis-Tillid til Guds Beskiærmelse og Forsyn, som ej er overvunden; nogen timelig Fare og Fortredelighed, som kand være i Vejen for ham. Han beder Gud om Hielp og Bistand heri, og Viiser sig allerede ligesom forud i Tankerne taknemmelig mod Gud, ved at gjøre ham det Løfte: at, naar han har overvundet den eller den Mangel hos sig, forvundet den eller den Besværlighed, vil han offentlig herliggiøre Guds Hielp ved een eller anden Gudelig Øvelse. Dette Løfte ligger ham altid paa Hiertet, og er ham som en bestandig Opmuntring til, ved den Højstes Kraft, at overvinde alle Vanskeligheder. Kort sagt: Hans Løfte, som han betragter langt borte,

er i hans Øyne som den Steen, Samuel satte mellem Mizpa og Sen, og gav det Navn Eben Ezer, sigende: Hidindtil har HERren hjulpet (m)

DE

(m) I Sam. 7, 12.

20

8

Men, som jeg allerede haver visst, at Løfter ere unødvendige/ for saa vidt de ere frievillige Gierninger, som Gud ikke fordrer af nogen; saa paaligger der mig og at Viise, at de ere II.) Nødvendige ar holde, naar de ere gjorde: Naar du har gjort Gud et Løfte, da tøv ikke at betale der. Om et saadant Løfte, som allerede er skeet, siger Gud selv ved Mosen: Du skal ikke tøv at betale der; thi HERren din Gud vil visseligen kræve det af dig, og der skal være dig til Synd. (n) Og Guds Ord Viiser os Exempel paa, at han kræver saadant Løfte. Et Løfte, som efter Guds Anordning var gjort, om at ødelegge noget, for at vise Guds Mishag derudi, maatte nødvendig holdes; thi ellers fordrede Gud det ved deres Ødeleggelse, som holdt det tilbage. Da Israels Børn havde lovet at ødelegge Jericho, med dette Cherem og Forbandelse hos: at ingen maatte tage noget af det Bandsatte; samt at, om nogen igien vilde opbygge Staden, efterat den var ødelagt, det da maatte koste ham hans første-fødde Søn, naar han lagde dens Grundvold, og hans yngste Søn, naar han satte dens Porte: (o) Da

(n) 5 Mos. B. 23, 21. (o) Jost. 6, 18. 26.

21

9

finde vi, at Gud selv holdt Haand over dette Løfte mod dem, som vilde bryde det: i det at Achan, som toeg af det bandsatte Gods, blev steenet; (p) og at Hiel den Betheliter, som opbygde Jericho igien, mistede Abiram sin førstefødde Søn, da han lagde dens Grundvold, og Segub sin yngste Søn, da han satte dens Porte, (q)

Julianus Apostata vilde gjøre JEsu Ord til intet, om Jerusalems Tempels Ødeleggelse til aldrig mere at opbygges, som en forbandet Ting; og ej allene tilloed den at bygges, men endog selv gav Bekostningen dertil. Men da Arbeydet skulde gaae for sig, frembrød uformodentlig af Jorden en Ild, som hindrede Gierningen, fortærede Materialerne, og fordrev Arbeyderne; hvilket baade Jødiske og Christne Skribentere vidner. (r)

Ting, som ere lovede til Gudelig Brug, maae og betales; thi ellers kræver Gud dem selv, paa den Lovendes alt for store Bekostning. Ananias og Sapphira havde lovet deres Ager,

(p) Josv. 7, 24. 25. (q) 1 Kong. B. 16, 34.

(r) Zemach David Tom. II. pag. 36, n. 368 Sozomen. Hift. Eccl. V, 21.

22

10

eller dens Værd, til de Fattige, men brød siden Løftet, og frembar ikkun en Deel deraf til Apostlerne; men Apostlerne tiltalte dem i Guds Kraft saaledes: Var ikke Ageren din, der du ejede den? og det, den blev solgt for, i din Magt? Hvi har du sat dig denne Ting for i dit Hierte? Du har ikke løjet for Menneskene allene, men for Gud. Og de faldt ned paa Steden og opgave Aanden. (s) Deraf see vi jo i det Nye Testamente stadfæstet, hvad HERren haver befalet i det Gamle om Løfter: Naar en Mand lover HERren et Løfte, eller svær en Eed, saa han med en Forpligtelse forpligter sin Siæl; han skal ikke vanhellige sit Ord, han skal gjøre efter alt det som er udgaaet af hans Mund. (t) Den Gud, som selv siger: Jeg vil ikke vanhellige min pagt, og ikke forandre det, som udgik af mine Læber; (u) forlanger ogsaa Den nøjagtigste Opfyldelse af sine Børns Løfter, om de endog vare efter Anseende til deres timelige Skade. Naar David har spurgt HERren: Hvo skal være til Herberge i dit Paulun? svarer han sig selv blant andet: Den,

(s) Ap. Giern. 5, 4. 10. (t) 4 Mos. B. 30, 3.

(u) Psal. 89, 35.

23

11

som har soeret sig til Skade, og vil ikke forandre det. (v) Da nu Løfters Efterlevelse er saa vigtig i Guds Øyne, er det ikke at undre over, om Salomon, der kiendte saa vel der menneskelige Hiertes Letsindighed og Foranderlighed, formaner til at ikke tøve med Løfters Betalning; at Opsættelse ikke skulde give Anledning til Forsømmelse, og drage efter sig Guds forfærdelige Krav. Hvorfor han og fremdeeles advarer dem, som fortryde et gjort Løfte, med disse Ord: Siig ikke for Engelens Ansigt, at der er en Forseelse; hvi skulde Gud fortørnes for din Røst? (x)

Saadanne Løfter skal og ansees med den største Højagtelse af andre Mennesker; faa at ingen forhindrer eller forandrer deres Opfyldelse og Efterlevelse. Paulus siger: At ingen gør et Menneskes Testamente til intet, som er stadfæstet, eller fætter dertil. (y) Endogsaa Hedningerne ansaae det for den største Misgierning, at bemægtige sig det, som var given til Gudelig Brug, og vidste intet vederstyggeligere Navn dertil end Kirke-Ran eller Røverie: Disse Mænd ere jo dog ikke Kirke-Røvere, sagde den Hedenske Cantzler i Epheso

(v) Psal. 15, 4. (x) Præd. 5, 5. (y) Gal. 3, 15.

24

12

om Apostlerne. (z) De største Lovgivere blant Regentere have altid holdt en besynderlig Haand over Gudelige Løfter. Justinianus siger ensteds i sine Love: Hvad som ved Testamente eller sidste Villie gives de Fattige, maae ikke forsvinde, som noget der er efterladt uvisse personer, men være i alle Maader gyldig og staae fast. (a)

Foruden den aandelige Beskaffenhed ved Løfter, at de i sig selv ere unødvendige at gjøre, men uforbigængelig fornødne at holde, naar de engang ere giorte, er der og en vis timelig Herlighed ved at gjøre og opfylde Løfter, som, hvorvel den ikke bør være den Lovendes Hoved-Hensigt, bliver dog altid en tilladelig og anstændig Bi-Hensigt; nemlig: At saadanne fuldbyrdede Gudelige Løfter ere de sikkerste Midler til at leve længe i en velsignet Erindring paa Jorden.

(z) Ap. Eiern. 19, 37.

(a) Id, quod pauperibus Testamento vel Codicillis relinquitur, non, ut incertis Personis relictum, evanescat, sed omnibus modis ratum firmumque confistat. Codex Justin. Tom. II. pag. 13. Tit. de relicto pauperibus.

25

13

Menneskene have i Almindelighed søgt at blive udødelige i Verden paa tre Slags Maader. Nogle ved at oprette visse Monumenter, for derved at forævige deres Navn, og udbrede deres Ære hvorpaa tiene til Exempel de gamle Egyptiske Pyramider og Obelisquer, Grækernes Labyrinth og Mausoleer, Romernes Amphitheatrer og Statuer. Et saadant Erindrings-Tegn finde vi, at Absalom har villet efterlade sig, da han satte en Støtte i Kongens Dal, og oven paa den en Haand (som nogle fortolke det Hebraiske Ord) for at betegne sit Vaaben, sigende: Denne skal være til at lade ihukomme mit Navn. (b) Beviis paa den menneskelige Forfængelighed! Andre have søgt at gjøre sig et udødeligt Navn ved Misgierninger. Saaledes har man seet Mennesker at kuldkaste Riger, Stater og Stiftelser, for at faae et stort Navn i Historien; hvilket ofte lykkes, og er tillige et ved megen Erfarenhed stadfæstet Udødeligheds Middel, skiønt ej til Roes, men til

(b) 2 Sam. 18, 18. Dificours historiques critiques &c. par Mr. Saurin Tom. V. pag. 137. &c. Joh. Clericus in h. 1. reddit vocem Manus vel Area, juxta Deut. 23, 12.

26

14

Vanære. En Jeroboam, som indførte Afguderiet i Israel, blev en Formand og Anfører i Ugudelighed for sine Efterkommere, og vandt derved Det ulyksalige Eftermæle indtil denne Dag, at de følgende ugudelige Israels Konger, som gjorde Ont for Herrens Øyne, siges i Skriften at have vandret i Jeroboam Nebats Søns Vey, og i hans Synd, som kom Israel til ar synde. (c) En Herostratus, som, for at gjøre sig et ævigt Navn, opbrændte der prægtige Dianæ Tempel i Epheso, (d) fandt derved en slagen Vey til at blive uforglemmelig. Dette er Beviis paa en vidtdreven Ugudelighed.

Men det uskyldigste og sikkerste Middel at stifte sit Navns Ihukommelse, for at leve stedse i en velsignet Erindring, er, ved Velgjerninger at gavne endog Efter-Slægten: hvortil kand henføres Gudelige Løfter og Stiftelser,

(c) 1 Kong. B. 15, 26. 34. Cap. 16, 19. 26.

Cap. 22, 53. 2 Kong. B. 3, 3. Cap. 10, 29. 31.

Cap. 13, 2. 6. Cap. 15, 9. Cap. 17, 21. & c.

(d) Strabo XIV. p. 949. Plutarch. in Vita Alex. M.

p. 665.

27

15

hvilke vissere og herligere, end noget andet, foræviger dem, som paa saadan Maade bliver sine Medskabningers Velgiørere. Thi endskiønt sande Christnes Forhold aldrig er saa egennyttig, at de skulde see egentlig paa timelige Fordeele; saa skeer det dog ofte, at gode Gierninger belønnes heri Livet, til Beviis, at Guds frygt har endog Forjættelse paa det Liv, som nu er. (e)

Det allerførste af saadanne Løfter, som er optegnet i den Hellige Skrift, finder jeg at være skeet af Patriarchen Jacob, og det i en lige saa vigtig Anledning, som reen og tilladelig Hensigt; hvorom Guds Aand taler saaledes i vores Text: Og Jacob gjorde et Løfte & c.

Af disse merkelige Ord ville vi tage Anledning, til fælles Opbyggelse og Opmuntring, taknemmeligst at erindre dette Kongelige Vaisen-Huuses højtidelige Stiftelses-Dag, ved at betragte i Jacobs Exempel, som en Hoved-Lærdom:

(e) 1 Tim. 4, 8.

28

16

En sand Christens Forhold i Gudelige Løfter /

bestaaende i

I. At begiære noget af Gud.

II. At give Gud noget igjen.

Anledningen til dette Jacobs Forhold og frievillige Løfte er heel merkelig. Formedelst Esaus hans Broders Vrede, som havde truet at slaae ham ihjel, maatte Jacob tage Flugten. Han reiste derfor, efter sine Forældres Raad, og med deres Samtykke og Velsignelse, til Paddan-Aram, for at tage sig en Hustrue, og der at fæste Boepæl, indtil Broderen var bleven formilder. Saa mange vigtige Omstændigheder: at forlade Forældre og Føde-Stavn; at fæste Boepæl blant Fremmede; at vælge en Hustrue; at være i Fare for en opirret Broders mordiske Anslag; og endelig at foretage sig en lang og besværlig Rejse; have menneskelig Viis nødvendig maattet opfylde Jacobs Sind og Tanker med de heftigste Bekymringer. Hvad Under da, om han var mødig og træt, saavel af Reisens Besværligheder, som af Sinds Uroe og Bekymring? Han gjorde sig derfor ikke lang Betænkning

29

17

ning om sit Leje; men tog nogle Steene, saasart han kom til Charan, og lagde dem under sit Hoved. I denne Tilstand sov han ind, og drømte, at han saae en Stige oprejst fra Jorden til Himmelen, hvorpaa Gud selv stod øverst, og lovede, at give ham og hans Afkom det Land, som han laae paa, og at føre ham og dem herhid igjen. (f)

Hvad Beskaffenhed det kand have haft med denne Drøm, er noget, vi ikke kand gjøre Rede for; dette vide vi, at den henhører til de Guddommelige Tildragelser, hvilket bør være os nok. Rabbinerne sige os, at Gud har alleene haft tvende Maader, hvorpaa han har aabenbaret sig for Menneskene, nemlig ved Syn og Drømme, (g) Nogle Lærde vil og paastaae, at Drømme er en Kiede af de Tanker, man vaagende har haft. (h) Det være, hvad det vil, saa er derudi intet modsigende, at jo Drømme

(f) 1 Mos, B. 28, 12. 13.

(g) In iflis duabus partibus, Somnio scilicet I Visione, continentur omnes Prophetie gradus. Maimonid, in More Nevoch. Part. 2. Cap. 36 (h) C. Wolf. Psych. rat.

30

18

gjerne kand have været en vey, paa hvilken Guds Aand er gaaen over til Menneskene, for at aabenbare dem visse Ting. (i) Men, for at komme til Jacob igien, da er det at formode, at han har giort sin Bøn til Gud, førend han lagde sig til at sove, og at han, ved at betragte sin egen Afmagt til selv at kunde bidrage noget til en lykkelig Rejse, har kastet al sin Omsorg paa HERren; hvorefter Gud synlig har indstiller sig hos ham i Søvn, for at lette al hans Bekymring. Og da Jacob nu vaagnede, faldt det ham ind, hvad han havde drømt; saa at han stod op i de samme Tanker, hvori han havde sovet ind: Han vil ikke være Uskiønsom; han havde alt for mange Prøver paa Guds Godhed imod sig; han vil ofre Gud Taksigelse, og i Gierningen udviise den saa got han kand; og Jacob gjorde Gud et Løfte & c.

Men for i Jacobs Exempel at see en sand Christens Forhold i Gudelige Løfter, maae vi agte paa

I.) Hans Begiæring til Gud. Den var heel Gudelig, som den Viise Salomon selv kunde have giort den: Han begiærte ikke et langt Liv, ikke Rigdom eller sine Fienders Siæl; (k)

(i) 1 Kong. B. 22, 24. (k) 1 Kong. B. 3, 11.

31

19

Han, ligesom Agur, begiærede hverken Armod eller Rigdom, men sin beskikkede Deel; (l) han begiærte alleene Beskiærmelse paa sin Rejse, Brød at æde, Klæder ar gaae i, og at komme med Fred tilbage igien til sin Faders Huus. Er vel heri noget anstødeligt eller usømmeligt? Men det Store og Gudelige i hans Bøn var: at Gud selv vilde være hans Gud, og dette var det fornemste og vigtigste, mod hvilket han kunde ansee alt det øvrige for smaae Ting, eller rettere som en vis Følge af HERrens Nærværelse, ja som et Tillæg. (m) Thi, sandelig, den som har begiært at faae, og veed hvad det er at have, Gud til sin Gud, har vist nok begiært det Betydeligste af alt det, som begiæres kand. Ikke destomindre maae man dog tilstaae, at ingen kunde gjøre en saa sindig Bøn i Henseende til det Timelige, som Jacob, uden de der selv ere sande Christne; thi de alleene troe, at deres rette Hiem er her oven til, og at de altsaa ikkun behøve Brød at æde, Klæder at drage, og Beskiærmelse paa Reisen til deres Himmelske Faders Huus, hvor Gud vil modtage dem, og være deres Gudi al Evighed. De lade sig nøje, naar de ikkun have Klæde og Føde, vel vidende, at de

(l) Ordsp. 30, 8. (m) Matth. 6, 33.

32

20

skal ikke bringe noget af deres Reise-Tøyy ind med sig i Evigheden, (n) hvor de lange hvide Klæder ere beredte, (o) og en uforkrænkelig, ubesmittelig og uforvisnelig, Arv henlagt for dem. (p)

Imidlertid er der dog altid en saadan sød og nøjagtig Foreening mellem Gud og hans Børn, endog her paa Rejsen, at de aldrig begiære noget af deres Gud uden strax at tænke paa, hvorledes de igien kand gjøre noget for Gud: og Jacob gjorde Gud et Løfte & c. Han havde den Tiid intet andet end en Stav, (q) og kunde derfor ikke give noget uden Løfte. Førend han var i Stand til at love Gud noget, maatte han først bede Gud om Formue dertil, og deraf vilde han give Gud igien. Han vidste, at et Menneske har intet, uden hvad han har annammet af Gud; (r) at ingen har givet ham noget tilforn, at det slal betales ham; (s) at Gud maae oplade sin milde Haand, og mætte alt, hvad som lever, med Velsignelse; (t) og derfor bad han Gud først om hans Gaver, at han igien kunde tiende deraf.

(n) 1 Tim. 6, 7. 8. (o) Aab. 7, 9. (p) 1 Pete. 1, 4. (q) I Mose B. 32, 10. (r) I Cor. 4, 7. (s) Rom. 11, 25. (t) Psal. 145, 16.

33

21 Ugudelige mennesker have intet enten at love eller at give Gud; thi de ville ikke begiære noget af ham først. Skulde disse super-kloge Hoveder og stolte Creature, som synes i deres egne Tanker at være alt got værde, ja berettigede til ar opstige i Himmelen, ar sætte deres Stoel over Guds Stierne, og at være den Højeste liig, (u) fornedre sig saa dybt, at bede om noget af Himmelens og Jordens Skabere, og Det saa smaae Ting, som Klæder, Brød, Beskiærmelse paa Reisen, og saadanne Gaver, hvoraf de kunde tiende til ham igien? Nej! dertil ere de alt for gode. De vil heller være aldeles uberettigede til Guds Gaver, og ubekymrede om, hvorfra de kommer; gaae dertil, som Sviin og Hunde, uden i mindste Maade, som Let anstaaer fornuftige Mennesker og gode Christne, at bede om, velsigne og takke for, HERrens Gaver, som de daglig modtage af hans runde og milde Haand. Og derfor kand de heller ikke give eller love Gud noget; thi enten have de ikke noget, fordi de ikke bede, (v) eller, om de end ved en Hændelse, eller paa en ugudelig Maade, ere komne til noget, have de dog ikke Hierte til (U) Eia 14, 13. 14. (v) Jac. 4, 2.

34

22

at give noget bort deraf; thi det ædle Hierte, at gjøre got, er og en HErrens Gave.

Men Jacob kunde gjøre Gud et Løfte; thi han undsaae sig ikke ved at bede Gud om Ævne til at opfylde det; desuden vidste han, at Gud baade kunde og vilde gjøre langt over de Ting, som vi bede og forstaae. (x) Saaledes ere alle sande Christne sindede: De bede Gud om det daglige Brød, og hvad dertil hører; men, giver Gud dem til Overflod af det Timelige, anvender de det igien til Guds Ære og sine Medmenneskers Tieneste, som Beviis paa deres Kiærlighed og Taknemmelighed mod den, der er al Godheds Kilde, alle gode Tings Givere. Og det see vi i Jacobs Exempel, naar vi betragte

II. Hans Gave igien til Gud, hvorom han siger: Denne Steen skal være et Guds Guus, og jeg vil Viselig tiende o. s. v. Da Jacob opvaagnede af den Drøm og Guddommelige Aabenbaring, han havde haft, stod han op ganske henrykt af Forundring, Glæde og Taknemmelighed, over det tydelige Beviis han havde haft paa, at hans Bøn om fornøden Underholdning og Varetægt paa Rejsen

(x) Eph. 3, 20.

35

23

var bleven bønhørt af Gud, reiste den Steen, som havde ligget under hans Hoved, paa sin Ende, og overøste eller salvede den med Olie (som Ordene kand oversættes) (y) med det Løfte: at denne Steen skulde, ved hans Tilbagekomst, blive indrettet til et Guds Huus, og at han dertil vilde give Tiende af alt det, Gud gav ham. Det bør ikke falde nogen forunderligt, om Jacobs Sind er bleven rørt ved at rænke paa denne Steen, og om samme har været et behageligt Syn i hans Øyne; thi det er troeligt, at Guds egen Aabenbarelse paa dette Sted har rundet ham i Tankerne, saa ofte han har fæstet Øyet paa denne Steen, og at hans Sind er bleven derved ligesom henrykt fra Jorden til Himmelen; saa at han vel har haft Aarsag til at udbryde med disse Ord: Sandelig, HErren er paa dette Sted, og jeg vidste det ikke! Hvor forfærdeligt er dette Sted! det er ikke andet end Guds Huus, og dette er Himmelenes porte, (z) Dette Sted fandt Jacob vel værd at legge Merke til, og i sin Tiid at ziire med et offentlig Guds Huus; han vidste ligesom af Glæde og Forundring ikke, hvormed

(y) Joh. Clericus in hunc locuin.

(z) 1 Mos. B. 28, 16. 17.

36

24

han skulde gjøre Stedet kiendeligt; han reiste Steenen, som han havde hvilet paa, i Vejret, og salvede den med Olie, det eeneste, maaskee, som han havde hos sig, efter den vedtagne Skik blant de orientalske Folk, der medbragte altid Olie paa deres Reiser, enten til Føde, Lægedom eller Salvelse, (a) Han forandrede Steders Navn fra Luz, som betyder Mandler, til Bethel, som bemærker et Guds Huus. (b) Om Jacobs Forhold i Henseende til denne Steen har givet Anledning enten til den bekiendte Skik, at legge Grundsteene til Kirker og andre offentlige Bygninger, eller at salve Steene med Olie og tilbede dem, (som siden kom i Brug) eller til det Navn Bethulier efter Bethel, (c) hvormed Phoenicierne have kaldet saadanne Steene; eller om denne HErrens Lov: Du skal ikke opreise dig en Støtte, hvilken HErren din Gud hader, (d) reiser sig fra et

(a) Clemens Alex. Lib. VII. Strom. pag. 713.

(b) Lightfoot Hor. Hebr. & Talmud. in v. 25. Cap. XI. Johannis.

(c) Eufeb. Præp. Libr. I. pag. 37, Cfr. Joh. Cleric. in h. 1.

(d) 5 Mos. B. 16, 22.

37

25

eller andet Afguderic, som kand være blevet bedreven ved den af Jacob oprettede Steen, er noget vi vil overlade de Lærde at undersøge. Saa meget vide vi, at det Alter, som Jacob, efterat han var bleven velsignet af Gud med Familie og megen Rigdom, lod ved sin Tilbagekomst opbygge og kaldte El-Bethel (den Gud i Bethel) (e) forat opfylde det Løfte, han havde gjort HErren, om at indrette ec Sted til offentlig Guds-Tieneste, og dertil at tiende af alt det, Gud gav ham, var den allerførste Indretning til offentlig Guds-Tieneste, (f)

hvoraf man veed at sige i Historien.

Saa betydelige ansees Guds Gierninger i hans Børns Øyne, at han viser dem ikke før den mindste Prøve paa sin Kjærlighed; førend de strax igien ere betænkte paa Taknemmeligheds Tegn mod ham. Og have de ikke andet, saa have de dog et godt Forsæt, et Løfte; og hvad kand være anstændigere, og Gud mere behageligt, end et saadant Løfte, hvis Opfyldelse giver andre Mennesker Anledning til at kiende, ære og frygte ham? Der er og naturligt i sær hos sande Christne, at de, foranledigede af faadanne Steder, hvor de have erfaret Guds besynder-

(e) 1 Mos. B. 35, 7. (f) 2 Mos. B. 20, 24.

38

26

lige Kiærlighed og Omsorg, eller af saadanne Midler, hvorved de, giennem den Højstes særdeles Varetægt, ere blevne reddede og frelste fra en eller anden øyensynlig overhængende Fare, føle en inderlig Drift af Erkiendtlighed, som opvækker hos dem en Attraae til at ville, om mueligt, give Gud noget igien, eller gjøre noget til hans Ære og Velbehag. I saadan Hensigt, og for ikke letsindig at misbruge Guds Gaver (i Fald de ere os betroede til Overflødighed) enten ved afgudiske Løfter, som Jøderne, (g) eller ved syndige og mod Guds Villie aldeeles. stridende Løfter, som Papisterne, handle vi tryggest og forsigtigst, naar vi anvende, hvad vi kand undvære, til at opbygge, forbedre eller vedligeholde, enten Guds Huuse, hvoraf aldrig kand have for mange i et Land, (hvad Spottere end derimod kand have at indvende,) eller andre nyttige Stiftelser og Indretninger, hvorved Menneskene, skabte efter Guds Villed, fand oplæres til at kiende og frygte Gud, for siden selv at blive levende Guds Huuse.

Saaledes har Jacob formodentlig tænkt, og derfor besluttede han at forvandle den Steen,

(g) For. 44, 25.

39

27

han laae paa, da Gud aabenbarede sig for ham, til et Guds Huus.

Mueligt har et saadant Løfte, som Jacobs, giver Anledning til dette Kongelige Vaisen-Huuses Stiftelse; i det mindste er der megen Liighed imellem denne Gudfrygtige Patriarch og Huusets Højtberømmelige Stiftere, den! Højsalige Kong FRIDERICH den Fierde, i Henseende til mange timelige Omstændigheder, i sær hvad Stiftelsens Maade angaaer.

Sandelig, dette Huus med sin Indretning og Hensigt bliver et af de merkværdigste i denne Hoved-Stad, øm ikke i begge Riger, naar vi Nøye vil agte saavel paa

a.) Stifteren, som b.) Stiftelsen.

a.) Stifteren, den uforlignelige, uforglemmelige, ja! saa store, som nogen af alle de Danske Konger for ham, finde vi, efter alles eenstemmige Vidnesbyrd, at have været stor i sær af tre Ting, nemlig af

e.) Forstand, ß.) Modgang,

y.) Velstand.

40

28

a.) Stor af Forstand var han, ej alleene iverdslige Videnskaber og menneskelig Viisdom; men havde endog, ligesom Jacob, en stor Guddommelig Oplysning og Erfarenhed, saa at han kunde rose sig af at kiende HERren, at det er ham, der gjør Miskundhed, Ret og Refærdighed paa Jorden, (h) Derved fik han, som David, en Engle-Viisdom at høre det Onde og det Gode. (i) Religions-Spottere, ryggesløse Kroppe, Lands-Forrædere, den offentlige Roeligheds Forstyrre, og samvittighedsløse Mennesker korde aldrig nærme sig til hans Throne; thi, som en viis Konge, adspredede han det Onde med sine Øjne. (K) Den Gud, som var bleven hans Gud, viiste sig mod ham, som mod Jacob, at være hans Faders Rædsel; (l) og derfor kunde han med Sandhed roese sig for den Russiske Keiser deraf, ar han torde trygt lægge sig til Hvile i enhver af sine Undersaatters Skiød.

ß.) Stor var han af Modgang. Vi have seet Patriarchen Jacob bestæd i mange Bekymringer, der maaskee drev ham saa hef-

(h) Jer. 9, 24. (i) 2 Sam. 14, 17. (k) Ordsp.

20, 8. (l) 1 Mos. B. 31, 42.

41

29

tig at søge Gud om Hielv: Vi see ligeledes denne Højsalige Konge at have prøvet saa megen Modgang, som maaskee noget kronet Hoved for ham, i det alle Slags Lande-Plager, af Arig, Hunger, pest, Vandflod, Ildebrand, faldt ind i hans Regierings Tiid; og i alt dette saae man dog denne Konge altid at være den samme, og, som Jacob, at holde sig nær til Gud; saa at, jo større Nøden var, jo flere Prøver aflagde han paa sin Guds frygt.

y.) Sror var han af Velstand. Hvilket sees ej alleene deraf, at Dannemark vel neppe nogensinde har ejet saa stort et Skat-Kammer, som ved denne store Konges Død; men endog af de mange herlige Stiftelser og Indretninger han gjorde, og de prægtige Bygninger han lod opføre med saa megen Viisdom, at de ej allene vare til Nytte i hans Tid, men at Landet høster endnu velsignet Frugt og Ære af dem; saa at, hvad enten man gaaer omkring i Staden, eller rejser omkring i Landet, for at agte Paa alle de Bygninger og Indretninger af Kirker, Skoler, og Hospitaler, som bære hans høje Navn, efterdi de fra Grunden af ere anlagde og

bekostede af ham, skal man lettelig blive vaer, at

42

30

neppe nogen Konge har efterladt sig saa mange velsignede og udødelige Mindesmerker. (m) Gaaer vi nu fra denne store Konges personlige Egenskaber, og andre hans store Bedrifter, til dette Sted i Særdeleshed med dets Indretninger at betragte, og agte paa

b.) Stiftelsen; da synes mig jeg seer ham, med det bedste Overlæg og den største Betænksomhed, at gjøre sit Udkast til Dette Kongelige Vaisen-Huuses Anlæg og Indretning. Denne Gudfrygtige Konge, som aldrig foretog sig nogen Ting af Betydenhed, uden at raadføre sig med Gud i Bønnen, savnede heller ikke den Højestes saavel umiddelbare som middelbare Hielp og Bistand, i det hans Hof og Stat var altid rigelig velsignet med retsindige og Gudfrygtige Mænd og Raadgivere, hvis Raad han aldrig forsmaaede. Saaledes finde vi, at han ved

denne

(m) Baron Holberg har forfattet følgende Epigramma i Anledning af Højsalig Kong FRIDERICH den Fierdes Ærerige Stiftelser og Indretninger, Holberg Lib. 1. Epigr. XXVI.

Est nihil in Cyri, nihil est in Cæfaris, actis,

Qvod factu opponam, Rex FRIDERICE, tuo.

Dum numerant alii tua splendida bellica gesta, Dumqye cantint Palmas, Templâ Scholasqve cano.

43

31

denne Stiftelses Indretning har, blant andre, betiem sig as en HOLSTEIN, en Schröder, en Steenbüch, en Hersleb, alle Mænd af forsøgt Troeskab og Kiærlighed til Fædernelandet.

Formodentlig har den første Anledning til denne Stiftelse været et Gudeligt Løfte, som den Højsalige Konge er falden paa at gjøre, naar han, som en øm Landets Fader, er bleven rørt af Medlidenhed over at see de mange smaae og umyndige Fader-og Moder-løse Børn, hvis Forældre vare blevne dem frarevne i Pestens eller Krigens Tid, og hvis Tab han igien vilde see nogenledes oprettet. Hvilket han selv synes at tilkiendegive i Stiftelsens Fundaz. (n) Dette Løfte tøvende han heller ikke længe at iverksætte, for at erindre Guds Barmhertighed mod ham og Landet: Hvori han stemmer meget overeens med den Gudfrygtige Patriarch Jacob. Thi saasart Landets største Ulykke syntes forbi,

(n) Af det Kongelige Vaisen-Huuses Fundatzer eller Reglementer findes tvende trykte under een og den samme Dato, nemlig den 21 Julii 1727; skiøndt ikke publicerede førend den 11 Octobris, som er Stifterens den Højsalige Konges Fødsels Dag.

See den eenes §. 1 og 4.

44

32

(hvorom han udlader sig med disse Ord: Efterdi Gud har kroner vore Riger og Lande med ønskelig Rolighed; saa skal en god Anstalt for fattige Fader og Moder løse Børn være en af vore første Bekymringer) lagde han strax Grund-Steenen til denne Stiftelse, som han vilde for Eftertiden skulde være et Kongeligt Vaisen-Huus, der hvor det Ridderlige Academie forhen havde været, og gav til Ders bestandige Vedligeholdelse, foruden en anseelig og ret Kongelig Fond, tillige aarlig noget af fine Kongelige Intrader, for, ligesom Jacob, at tiende dertil af det, Gud gav ham. (o) Dette Huus vilde han ej alleene have indrettet til et Guds Huus, hvor mange smaae Børn skulde opføres og oplæres i Christi sande og saliggjørende Kundskab; men han føyede endog Anstalt, at det skulde tillige have sit eget Tempel, hvori offentlig Guds-Tieneste skulde holdes for enhver, som paa dette Sted vilde tilbede og paakalde Gud; saa at disse Steene skulde være et Guds-Huus i den fuldkommeste Meening, et Bede-Huus. (p)

Jeg kand ey troe, at nogen skulde ville udtolke det som en Fornærmelse af mig mod den

(o) *ibid.* §. 8. (p) Matth. 21, 13.

45

33

Ærbødighed, jeg skylder saa stor en Konges udødelige Æreminde, om jeg tiltroer ham en besynderlig Aands Opløftelse, da han for første gang nærmede sig til dette af ham selv i saa Gudelig Hensigt indrettede hellige Sted. Bør vi ikke troe om en saa Gudfrygtig og højoplyst Herre, at han, opfyldt af Andagt, og hellig Taknemmelighed over at see sit Løfte ved Guds Bistand saa højtidelig opfyldt, har forføjet sig hid til dette Sted med disse Davids Ord i Sind og Tanke: Jeg vil gaae i dit Huus med Brænd-Offer, jeg vil betale dig mine Løfter, som min Mund taledede, da jeg var i Angest. (q)

Naar vi nu efter alle disse Omstændigheder beseer denne Stiftelse, bliver den vist nok den største og berømmeligste af alle dem, som den Højsalige Konge af egen Formue lod oprette.

Vaisen-Huuse have i umindelige Tider været anseete for vigtige og højst nyttige Stiftelser i alle civiliserede Stater. Endog Jøderne gjøre deres Fyrste Hyrcanum til første Op- (q) Psal 66, 13. 14.

46

34

findere deraf, (r) Ja de hedenske Tider selv have ikke manglet Beviis paa Ærbødighed for de Slags Indretninger, hvorved Fader- og Moderløse Børn kunde blive husvaledede. Vaisen-Børn vare i saadan Høiagtelse hos Grækerne, at deres Omsorg blev alleene betroet til Archontes (De Fornemste i Staten.) (s)

Solon og Justinianus have givet de herligste Love om Vaisen-Børns Opdragelse og Vaisen-Huuses Indretning, (t) De almindelige Concilia eller Kirke-Moder, i sær det Chalcedonensiske, handler om saadanne Stiftelser. (u) I det østlige Kejsersdom ved det Byzantinske Hof vare Vaisen-Forstandere i den Anseelse, at Kejser Michaelis Paphlagonis Broder var en af dem. (v) Kejser Justinus lod opbygge et kostbart Tempel i sit Vai-

(r) Hofman. *Lexicon univers.* Tam. 3. voce Orphanotroph.

(s) *ibid.* (t) *ibid.*

(u) Balsamo in Can. 8, Concil. Chalcedon. pag. 332.

(v) Meursii Glossar. Græco-Barb. sub voce ὀρφαν- νότροφος.

47

35

sen-Huus, kaldet Petri og Pauli Tempel. (x) Alexius Comnenus gjorde vel, da de Fattiges Anstalter vare forfaldne i hans Kejsersdom, een Massa af alles Ejendomme; men lagde saa meget til af egne Midler, at han bygde et anseeligt Vaisen-Huus, hvori var Rum til Gamle Vanføre, Herberge til Rejsende, og Skoler til alle Fattige og Faderløse, hvor baade Lærere og Disciple fik sit Ophold. (y)

De fleeste Europæiske Hoved-Stæder ere i de senere Tider ziirede med et eller flere Vai-

(x) Justinus in Orphanotropæo Templum Principum Apostolorum magnis sumtibus extruxit. Zonar. Annal.

Vol. II. pag, 70.

(y) Alexius Comnenus, cum Orphanotrophium & alia plura Gerocomia vacarent, omnium possessionibus Orphanotropbeo attributis, ac aliis de suo adjectis, id renovavit statim & magnis impensis instauravit, multis, quorum senectus ibi foveretur, in eo collectis, ibidemque Monachorum & Monacharum Diverforia versoria construxit. Præterea Scholam Grammaticorum, in qua Pupilli docerentur & pauperum Liberi, Magistris & Pædagogis constitutis, victuque tam doctis quam discipulis ordinato. Zonar. Annales Tom. II. p. 301.

48

36

sen-Huuse, foruden Opfostrings-Huuse, Real-Skoler o.s.v. Men neppe skal noget Sted kunde forevise en Stiftelse funderer i en bedre og reenere Hensigt. Thi af alt hvad man kand spore, har den Højsalige Stiftere vist nok ikke derved villet udbrede sin egen, men alleene den Allerhøjestes, Ære, vel vidende, at Menneskelige Absigter kand skiules for Verden, men ej for den alseende og alvidende Gud, og at Forfængelighed, de Stoltes og Ugudeliges Hoved-Egenskab, som en Moder til Ubestandighed, føder gemeenlig skrøbelige og kortvarige Fostere.

Dette Kongelige Vaisen-Huus er og bliver derfor altid, i sin nærværende Forfatning, ej alleene en stor og nyttig, men endog en ret Gudelig, Stiftelse, som en Indretning, hvor smaa og umyndige Fader-og Moderløse Børn (vist nok de meest nødlidende blant Mennesker, ja blant alle Skabninger, som de Der umulig selv kand redde og opholde deres Liv) finde fornøden Hielp og Redning, ej alleene for deres Legemer, men endog for deres Siæle, og altsaa et virkelig Husvælses-Sted for JEsu egne besynderlige Venner, for hvilke han haver selv at betale hvad dem gives, lige indtil et Bæger koldt

49

37

Vand, (z) og om hvilke han ej alleene selv siger: Lader smaa Døren komme til mig, og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører saadanne til; (a) men forsikrer endog andre Mennesker: At de, som annamme dem til Forsorg, annamme ham selv. (b)

Og til ydermeere Beviis paa en reen og Gudelig Hensigt, hvori dette Huus er stiftet, lyder Fundatzen paa, at dets Fordele skal alleene komme de Fader- og Moder-løse Børn til gode, som avles af et lovligt Ægteskab; da den Højsalige Stiftere nævner udtrykkelig Christelige Forældres Børn, og lægger til: Hvor vi befinde, at Forældrenes Liderlighed har foraartaget Børnenes Fattigdom, finde vi os nødtvungne til at udelukke saadanne Børn fra denne vor Naade, og dennem andensteds henviste; (c) saa og befaler: at det med rigtige Attester skal beviises, at de hverken have Fader eller Moder; (d) hvori den hidindtil værende retsindige Direction har paa Det nøyagtigste efterkommet Skifterens Willie.

(z) Matth. 10, 42. (a) Marc. 10, 14. (b) Matth.

18, 5. (c) Fundatzen §. 6. (d) ibid. §. 4.

50

38

Ved saadan Fortrins-Ret til Huuslye, Føde, Klæde, Undervisning og Opdragelse, som den Høje Stiftere har forundt de i et lovligt Ægteskab avlede Fader- og Moderløse Børn paa dette Sted, har han formodentlig viklet opmuntre Fattige og Uformuende til at indlade sig i Ægteskab, som, uden saadan behagelig Udsigt i Tiden, vilde tage et saa vigtigt Skridt i Betænkning, af Frygt for at efterlade uopdragne og uforsørgede Børn ved en alt for tilig Død.

Ingen kand nægte, at man jo er pligtig at drage Omsorg for uægte Børn, og frelse Liv, som JEsus siger. (e) Men om det ikke var bedre, at Horer og Hoerkarle bleve tvungne? til selv at fortiene Underholdning til deres Afkom, end at christelige og ærbare Folk skulde bære saadannes Synders Byrde; og om altsaa ikke saadanne Børn burde nøyes med en ringere timelig, skjønt nyde samme aandelige Pleje, som andre Børn, derom maae Statsmænd dømme. Om det er sandt, at en ond Slægt avler onde Børn, (f) derom bør Naturkyndige skjønne.

(e) Marc. 3, 4.

(f) Κακοῦ χόρακος κακὸν ὠόν. &c. Erasm. Rot.

Oper. Tom. 2. pag. 301.

51

39

Jeg tilstaaer, at jeg ej forstaaer at bestemme Meeningen af disse HErrens Ord: At han hjemsøger Fædrenes Ondskab paa Børnene i tredje og fjerde Led; (g) om Gud ikke efter sin alviise Bestyrelse tillader, at ugudelige Børn falder i slette Forældres Lod. Thi det er vel sandt, aten Gudfrygtig David kand have en ugudelig Absalom til Søn; men David tilstaaer selv, at Børn ere HErrens Arv, og Livsens Frugt er Løn; (h) og Gud kand ikke give uden det, som godt er, skjønt han kand tillade det anderledes; og Lutherus, i sin Forklaring over den fjerde Bøn i Fader Vor, vil, vi skal bede Gud om lydige Børn. Om det er sandt, at liderlige og forhorede Forældre ved de fordærvede Legems-Safter, som de selv har forvoldet sig, avler usunde og vanføre Børn, derom maae Lægerne dømme. Men dette veed jeg, at Guds Ord gjør Forskiel paa ægte og uægte Børn, den frie Qvindes og Tieneste-Qvindens Søn, (i) udi det Timelige. Hore-Børn maatte i det Gamle Testamente ikke komme i HErrens Forsamling 3: have nogen offentlig Bestilling, indtil tiende Led. (k) Og Gud vil i

(g) 2 Mos. B. 20, 5. (h) Psal. 127, 3. (i) Gal.

4, 30. (k) 5 Mos. B. 23, 2.

52

40

det Nye Testamente, at Ægteskabet skal være hæderligt blant alle; men Horer og Skiørlevnere vil han dømme. (l) Da Gibeoniterne handlede falskelig mod Josva, fik de den Straf, at de og deres Afkom Fulde være Vanddragere og Vedhuggere 3: de ringeste blant Folket, (m) Det synes og ikke unaturligt, at de, som handle falskelig mod Gud selv og hans Lov, ansees, tillige med sin Afkom, som de ringeste blant Folket; da Gud, naar han finder noget godt hos en uægte Barn, selv altid veed Midler til at borttage dets Fødsels Skiendsel, som vi see med Peres og Jephrah, der, tvertimod Guds almindelige Love, bleve ypperlige og anseelige Mænd.

Gaa maae den Højstsalige Konge have tænkt, som har villet, at denne Stiftelse alleene skulde være en Herlighed for de Børn, som ere en Frugt af Ægtestandens Velsignelse. Og hvor meget samme med sin Hensigt har ligget ham om Hiertet, Viiser Slutningen af Fundatzen, der lyder saaledes: Guds strenge Vrede og uforbigængelige haarde Straf skal paafølge over alle dem, som denne vor Fundatz kuldkaste, eller derimod noget

(i) Ebr. 13, 4. (m) Jolv. 9, 27,

53

41

handle eller udøve ville; saa og Højstsammes Opmuntring til Undersaatterne, med deres Gaver at understøtte og vedligeholde dette

Verk. (n)

Som Kongen var sindet, saa var og Folket. Enhver indsaae Hensigten og Nyttens af denne Stiftelse: Hvorover en anseelig Summa af Gaver er ej alleene forud bleven indsamlet af Undersaatterne, og henlagt hertil; men den Højstsalige Konges egen Datter, vor endnu (give Gud i mange Aar!) levende dyrebare og af Gudsfrygt vidt bekiendte, Prinsesse CHARLOTTA AMALIA, foregik andre med Exempel, ved dertil at henlægge en riig Donation. Saa at man kand nu fremvise en Liste af 92 bekiendte og ubekiendte Givere, der, ved store og smaa Summer, anseelig have forøget Stiftelsens nu værende Tilstand.

Om er forhen indgaaet Gudeligt Løfte, eller et paa engang fattet Forsæt, af den Højst, salige Stiftere, kand have givet Anledning til dette Kongelige Vaisen-Huuses Indretning, vides ikke. Lige saa lidt veed man, hvad der kand have bestemt enhver i sær af

(n) Fundatzen §. 9.

54

42

Undersaatterne, som siden ere komne Stiftelsen til Hielp, at fremkomme med deres Gaver. Imidlertid er det ikke urimeligt, at saadanne Gaver kand være, om ikke alle, saa dog nogle, foranledigede ved et eller ander Gudeligt Løfte. Maaskee en fra den nogle Aar forhen sluttede besværlige Krig hjemkommen Jephtah, som kand have lovet Gud det første, som mødte ham ved hans Hiemkomst med Fred, (o) og som kunde ofres HErren, har, i Anledning af dette Sreds Foundation, salver saadan Gave med Taknemmeligheds Taare, og nedlagt den for HErrens Fod med disse Ord: Dette skal være til en Steen i dette Guds Huus. Maaskee en eller

anden Søemand, der har seet HErrens underlige Gierning i der Dybe, (p) kand , efter at have svevet imellem Liv og Død paa de bedragelige Bølger, ved en lykkelig Hjemkomst have tilbudet Gud paa dette Sted, sigende med Jona : Jeg vil med Taksigelses Røst ofte til dig, jeg vil betale det, som jeg har lovet, (g) Maaskee en elles anden Krøbling, med hin Halte i Jerusalem's Tempel, kand her have bortslenget sin Krykke, sprunget, og lovet

(o) Dom. B 11, 31. (p) Psal. 107, 24. (q) Jon.

2, 10.

55

43 Gud, (r) og, efter at have faaet sin Helbred igien, givet en Gave, som en Steen til dette Guds Huns. Maaskee nogen, der til en Tid har henlevet udi et vantroe Sind, og under en eller anden Lastes Herredømme, her af Guds Ord kand være bleven opvakt og omvendt, og efter sin Synds Erkiendelse og Fortrydelse, og for at Viise sin Troes rette Liv og Virksomhed i Gudelige Øvelser, kand have fattet samme Beslutning som Zacchæus: Halvdelen af mit Gods giver jeg disse Fattige, (s) Og hvo veed, hvad enten Forældre, der selv i Fattigdom og Bekymring have opfødt Børn, eller Fader- og Moder-løse, der med Møje have maattet frembringe deres Liv, efterat de ved et besynderligt Guds Forsyn ere komne til nogen Velstand, kand have gjort, eller agte at gjøre, til dette Steds Vedligeholdelse og Hensigts Befordring, i fald det fremdeles skulde vedblive.

Hvad den Allershøjeste kand have i Sinde med denne Stiftelse for Eftertiden, er skiult for vore Øjne. Hidindtil har hans Omsorg og Varetægt været kiendelig stor og besynderlig over den. Allerede nogle gange forhen har en og anden, som vel ikke haver været Stiftel-

(r) Ap. G. 3, 8. (s) Luc. 19, 8.

56

44

sens Ven, gjort Forflag til dens Omstøbning eller Forandring, under Navn af Forbedring; men samme har mislinget dem.

Besynderligt er det, at den Højftsalige Konge, der ellers gjorde saa mange herlige Indretninger, just er falden paa at stifte dette Huus paa sin Fødsels-Dag, (en Dag, der for enhver eftertænksom Christen er ligesom høytidelig og hellig, og opfylder hans Sind med den meest levende Forestilling om hans Skabers Godhed og sin Taknemmeligheds Pligt.) Derved skulde man snart troe, at denne Christeligsindede Konge har anseet det for den rette Skiønsomhed over Livets Gave, at befordre andre Menneskers timelige og aandelige Liv; og monne vel nogen Hensigt med større Ret kunde paastaae Nøye ar blive iagttagen hos Efterkommerne, end denne saa ædle, saa Viise, saa gudelige?

Merkeligt bliver det ogsaa for Stiftelsen selv, at den 11 Octobris, som var øjstbemeldte Konges Fødsels-Dag, og dette Kongelige Vaisen-Huuses Stiftelses-Dag, blev nogie Aar derefter den Høje Stifteres Døds-Dag, hvorved denne hans Stiftelse kunde

57

45

synes, ligesom et Testamente, at have erhholdet Stadfæstelse. (t)

Men som et tydeligt Beviis paa Guds Velbehag i Stiftelsen kand dette med Billighed ansees, at dette Huns har aldrig, saavidt nogen kand mindes, været befængt med nogen merkelig smitsom Sygdom, i de 44 Aar det har været funderet, endog naar epidemisk Svagthed har ellers grasseret i Staden; ligesom og, at der findes ikke een eeneste Syg for nærværende Tiid i det gandske Huns, enten af Betienterne eller af de 140 Børn, som her ernæres, (det Pigebarn undtagen, som kom herind med en tærende Syge); hvoraf sees, at det i vore Tider brugelige Mundheld, for at gjøre Vaisen-Huuse forhadte, nemlig: at de skulde give Anledning til smitsomme Sygdomme, kand (Gud være lovet!) ikke passe sig paa denne Stiftelse.

Højanseelige og Gudelskende Forsamling! Gudsfrygt i et Land forvandler Steen-Hobe til Guds-Huuse, saa at Guds Børn sige, hvor det behøves: Denne Steen skal være et Guds Huus; Ugudelighed i et Land forvandler derimod Guds-Huuse til Steen-Hobe, at de komme under denne JEsu Forbandelse

(t) Ebr. 9, 17.

58

46

over Jerusalems Tempel: Her skal ikke lades Steen paa Steen, som jo skal nedbrydes. (u) Ja Ugudelighed anretter saadan Ødeleggelse i et Land, at Folket maae klage, som HÆrren truer: Vort Land er en ødeleggelse, Stæderne opbrændes med Ild, Fremmede fortære os for vore Øyne, og der er en ødeleggelse, som naar Fremmede omkaste noget. (v) At der har været Guds frygt i dette Land, derom vidner de endnu staaende Steene, som ere forvandlede til Guds Huuse, og den, efter gamle Folks Vidnesbyrd, i forrige Tider overflødige Guds Velsignelse i Landet; men at Guds frygt har aftaget, derom vidner allerede den liden Velsignelse i Landet. Gud forbyde, at Ugudelighed skulde gaae saa vidt, at forvandle Guds-Huuse til Steen-Hobe, som et vift Forbud for Landets endelige Ødeleggelse!

Naar der er Ild løs i Zion, bør Vægterne paa Muurene raabe højt, og advare derom. Et Rygte høres, at denne Stiftelse skulde staae Fare for en Hoved-Forandring, som truer dens Navn og Indretning, ja endog dens Kirke og Tempel selv, hvorfra Gud i saa

(u) Matth. 24, 2. (v) Esa. 1, 7.

59

47

mange Aar har behaget at modtage de kraftigste Bønner og Forbønner, om Velsignelse og bestandig Varetægt over dette Huus, og denne Indretnings Vedligeholdelse. Er det saa; da er det at befrygte, at en Guds Vredes Ild maatte optændes i dette Zion, der vilde slaae omkring sig i Stadens Huuse. Jeg anklager derfor i Dag for Guds Ansigt alle dem, som maatte gaae frugtsommelige med fornærmelige Tanker mod denne Stiftelse, hvorved Anledning kunde gives til at antænde en saa farlig Ild, og advarer dem med Davids Ord: HÆrre! de knuse dit Folk, og plage din Arv; de myrde Faderløse, og sige: HÆrren seer der ikke. Forstaaer dog, i Daarer! Den, som dannede Øyet, skulde han ikke see? (x) Ja jeg tiltaler Dem med Salomons Ord: Flyt ikke tilbage det gamle Landemerke, og kom ikke paa de Faderløses Ager; thi deres Løser er stærk, han, han skal udføre deres Sag mod dig. (y) Denne Stiftelse er af den største Konge, med moedneste Overlæg, efter de meest oplyste Staters Exempel, funderet med den Højstsalige Stifteres Cherem og Forbandelse hos, om den kuldk-

(x) Psal. 94, 5 - 9. (y) Ords. 23, 10. 11.

60

48 stes eller forandres fra sin første Hensigt; og man kand være forsikkert om, at Gud selv holder Haand over et ham helliget Gods, og at denne HÆrrens egen Forbandelse er uryggelig: Forbandet være den, som bøjer Retten for den Faderløse! og alt Folket skal sige Amen. (z) Salomon siger: at det er en Snare for der Menneske selv, som vil opluge det Hellige. (a) Men det er HÆrrens egne Ord, at saadanne Forgribelser rammer et gandske Land: I ere ved min Forbandelse forbandede, fordi I berøve mig, ja det gandske Folk. (b) Gud i Maade afvende, at vort Land nogen Tid skulde faae Aarsag at klage over en, ved nogen af dets Indbyggere optændt, Guds Vredes Ild med Esaiaæ Ord: De overtræde Love, forvende Skikke, gjøre en evig pagt til intet; derfor fortærer Forbandelsen Landet, og de, som boe derudi, blive ødelagde; derfor blive de brændte, som boe i Landet. (c)

Skulde et saa befrygteligt Foretagende tilstedes mod denne herlige Stiftelse, som det der i denne Bid tales om, da vide vi med Vis-

(z) 5 Mos. B. 27, 19. (a) Ords. 20, 25. (b) Mal.

3, 9. (c) Esa, 24, 5. 6.

61

49 hed, at vor Allernaadigste Konge alleene

ved foregivne Forbedrings Grunde bliver overtalet at give sit Bifald dertil; og i jaa Fald bliver det vor Pligt at være fornøjet med Kongens Villie, og at troe, at Gud har sin Haand derudi til det Beste. Ja vi bør rænke om Rygter om denne Stiftelses Kuldkastelse, efter den lærde Gamaliels Ord: Er denne Gierning af Mennesker, da bliver den forstyrret; men er den af Gud, kand I ikke forstyrre den. (d) Men imidlertid, og førend vi endnu ere visse om, at saadan Forandring gjøres, som strider imod den store Stifteres Hensigt, (hvilket, foruden de allerede anførte Aarsager, saa og formedelst Følgerne i Tiden, ej sees at kunde skee uden Guds Fortørnelse) bør det os at forekomme den, saavidt mueligt, og hindre, at ikke en hellig Nidkiærheds Ild over Guds Huus (e) skal fortære Velsignelsen i Stadens og Landets Huuse; vi bør slukke Ilden i sin Begyndelse, hvilket vissest skeer ved andægtige Bønner og bodfærdige Øyens Taare.

!! denne Stiftelses og dette Huuses Forstandere og Velyndere! nedlegger da i (d) Ap. G. 5, 38. 39. (e) Job. 2, 17.

62

50

Dag for Guds Ansigt Eders hjerteligste Forbønner for dette Steds Varetægt og Vedligeholdelse! Øser i Dag Taare paa disse Steene, for at hindre og udslukke al Guds Vredes Tid, som her maatte oppustes. Ingen kand vide, siger den Højstsalige Stiftere, hvo sig Fader- og Moderløse Børn maatte efterlade; (f) og skulde der end gives dem, som ikke frygte for at efterlade sig uforsørgede Børn, saa ere der dog andre Ting, hvori enhver for sig kand behøve Guds Hielp og Undsætning. Viser Eder da omhyggelige for at blive værdige til saadan Guddommelig Omsorg, ved at afbede Guds Vrede, og igjen at tilbede Eder hans Velsignelse over denne Stiftelse, hvoraf I dog høste megen Nytte, om ikke for Eders egne Børn, saa dog som gode Borgere og Undersaattere, der bør paa alle muelige Maader befordre Statens Vel, og glædes ved at see andre trængende Børn husvalede! Bliver ikke lunkne og koldsindige og at høre de Beskyldninger, som tillegges denne Stiftelse: at ingen duelige Borgere blive her opdragne! Er her Mangler, saa kand de jo rettes; hvortil jeg er forsikkert, at enhver Vedkommende vil med

(f) Furrdatzen §. 9.

63

51 Glæde gjøre sit! Betænk, at ingen menneskelig Indretning er frie for Feil, og at intet er saa slet i sit Slags, som jo kand bringes til den højst-muelige Fuldkommenhed, ved fornuftige Midlers velanvendte Brug, og derved udi en ordentlig Kiede udgiøre et herligt Led.

I, som enten selv have, eller kand vente Børn! Yder i Dag Eders Forbønner til Gud for denne Stiftelse! Salver den med Eders Taare, at den maae blive det Guds-Huus, hvortil den er bestemt, og altid et got Tilflugts-Sted for Eders Afkom i sin Tid, om ej legemlig saa dog aandelig!

I ædle Kiøbenhavns Borgere, hvis Forfædre have bidraget til denne Stiftelses Opkomst! Seer her Eders Fædre ligesom levende i deres gode Gierninger! seer disse uskyldige Børn at gaae omkring deres Grave, som de Fattige fordem i Joppe omkring hin Dorkas, fremvisende de Kjortler og Klæder, som ere gjorte til dem! (g) Hver i Dag Eders Forbønner for denne Stiftelses Bestandighed, og salver Steenene i den med Eders Taare, at den maae blive et varigt og velsignet Mindesmerke paa Eders Forfædres Godgiørenhed, og et be-

(g) Ap. G. 9, 39.

64

52

standigt Erindrings-Tegn for Eder selv, om den Eder paaliggende Skyldighed at efterfølge deres Troe (h) og Efterlignings-værdige Exempler!

I, som i dette HErrrens Huus have fundet Eder opbyggede, og ofre vederqvægede ved det faliggjørende Ord og Naade-Midlernes rette Brug! Søger i Dag med de kraftigste Forbønner, Taarer og Lofter, at gjøre Vold paa Himmelen, om den Almægtiges besynderlige Varetægt over dette Sted, i sær i Denne Hiemsøgelses Tiid og Forfølgelses Heede!

I unge Børn, som høste i sær Frugten af denne Stiftelse, baade for Siæl og Legeme! Lader Eders spæde Taarer fortælle enhver paa denne Dag den Frygt og Skræk, hvormed endog det blotte Rygte om en pludselig Udstødelse fra dette Sted har opfyldt Eders unge Siæle! Beder med mig til den Allerhøjeste, at han vil sende en usynlig Engle-Magt, som en Vognborg om dette Eders Pleje-Huus, indtil Stormen og Faren er forbi! Børne-Skrig, som det ynkeligste i Naturen, er saa giennemtrængende, at det naaer i et Øyeblik Himmelen, og rører saaledes Guds eget ømme Hierte, at han selv siger: Jeg vil være et hastende Vidne

(h) Ebr. 13, 7.

65

53

imod den, som fortrykker Faderløse. (i) Lader Gud i Dag høre Lof af Eders spæde Munde, (k) med inderlig Taksigelse for alt det Gode, I Hidindtil har nydt i dette Huus ! Foreener Eders Taarer med de kraftigste Forbønner for dets Vedligeholdelse, at det maae fremdeles vedblive, til Fordel og Nytte saavel for Eder selv, som for andre i lige Omstændigheder med Eder; at I i Eders Børne-Aar ikke skal. blive to gange Huusvilde, nemlig først fra Eders Forældres Huuse, og atter igjen fra dette Huus, som Velgiørere have ladet indrette for Eder, endog førend I vare komne til Verden! Giører Gud i Dag et Løfte, at I ville blive skikkelige, flittige, lærvillige, gudfrygtige og taknemmelige, og lade det samme see i Eders tiltagende Alder! Da Gud, maaskee, for Eders skyld vil handthæve Stiftelsens Hensigt, og lade al Forandring dermed udfalde til Forbedring.

Alle samtlige! Salver denne Stiftelse med Eders Taarer og Forbønner, at den, bevaret fra al timelig Uheld, under Guds bestandige Varetægt og Velsignelse, maae, i Henseende til dens herlige Nytte, være en Ziir og Prydelse for Staden og Rigerne, og vidne om en reen

(i) Malach. 3, 5, (k) Matth. 21, 16.

66

54

og uforfalsket Guds frygt blant os, ved de mange dydige og retskafne Borgere, som her maatte blive dannede ! Salver ligeledes med en skiønsom og Ærefuld Erindring den Højftsalige Stiftere, af Højlovlig Ihukommelse Kong FRIDERICH den Fierde, for Hans Velgerninger mod dette Huus, hvorved Han viser sig en Fader for saa mange Fader- og Moderløse Børn, endog længe efter Hans Død ! Men da Han blant saa megen Engle-Fryd ej fandt merke vore ufuldkomne Taksigelser og Lovtaler; saa vende vi os til Hans endnu levende dyrebare Daatter, Stedets store Velgiørerinde, den Naadigste Prinsesse CHARLOTTA AMALIA, med vore Taksigelser, Velsignelser og Forbønner: at Hun, som i denne Uge er indtraad i Hendes velsignede Alders 66de Aar, maae endnu, i Sundhed og al Slags Lyksalighed, opnaae den højeste menneskelige Alder, og med sin bekendte Guds frygt og oprigtige Forbønner længe gavne dette Sted, og det gandske Land i Almindelighed!

Salver med Eders Velsignelse og Forbønner den Højftsalige Konges gandske Afkom, i sær vor allernaadigste Arve-

67

55 Konge og Herre, Kong CHRISTIAN den Syvende, der hidindtil har bestiemet dette Sted fra Forandringer imod Stifterens første Hensigt! Yder samme Pligt imod

Deres Majestæter Dronningerne,

Printzerne og Prinsesserne, samt det gandske Kongelige Arve-Huus, som dette Huuses hidtil værende faste Stylter! Og da

Hans Kongelige Højhed, vor naadigste

Arve-Printz, Printz FRIDERICH, i Dag, paa denne Stiftelses og den Højstfalie Stifteres Fødsels Dag, indtræder i

sin velsignede Alders 19de Aar; saa lader og denne Omstændighed opmuntre Eder til at paakalde Gud: at Han maae ligne sin store Oldefader i Viisdom og Velstand; men aldrig føle det mindste, af hans Modgang!

Salver med Eders Velsignelse og Forbønner denne Stiftelses høje Direction, at den altid herefter, som hidindtil, maae bestaae af de redeligste og Gudfrygtigste Mænd i Landet, som troe, at al Velsignelse i deres egne Huuse er alleene en belønning af HERren for den Iver og Omsorg, de bære for dette Huus!

68

56 Salver med Eders Velsignelse og Forbønner, de Lærere, som skal sørge for de unge Børns Opdragelse! Beder for dem, at de selv maae have en Salvelse af den Hellige, (l) og være beqvemme til at lære andre; (m) at deres Gierning maae lykkes til den Allerhøjstes Ære, og deres egen rimelige og evige Forfremmelse og Lyksalighed!

Salver med Eders Velsignelse og Forbønner de Fader- og Moderløse Børn, som nu eller i Fremtiden skal nyde Pleje og Underviisning i Dette Huus, at de, som paa en vis Maade ete Eders Børn, ogsaa maatte blive Guds Børn!

Endelig vil jeg have mig selv og alle, saavel nærværende som tilkommende, Tilsynsmænd ved denne Stiftelse, erindrede om de os paaliggende Pligter mod disse Fader- og Moderløse Børn, med JEsu egne Ord, hvormed jeg slutter denne min Tale: Seer til, at I ikke foragte een af disse Smaa! Thi jeg siger Eder, deres Engle i Himmelen see altid min Faders Ansigt, som er i Himmelen, (n) Amen. (l) 1 Job. 2, 27. (m) 1 Tim. 3, 2. (n) Matth. 18, 10.